

OPONENTSKÝ POSUDOK NA HABILITAČNÚ PRÁCU

Téma: Faktory rozvoje českých nemetropolitních regionů

Autor: RNDr. Jan Ženka, Ph.D.

Aktuálnosť zvolenej témy

Habilitačná práca Jana Ženku má jednoznačne definovaný zámer, ktorý je zrejmý už z jej stručného ale zároveň výstižného názvu. Identifikácia významných socio-ekonomických faktorov rozvoja rozličných typov regiónov a z toho vyplývajúce odporúčania patria medzi základné úlohy úspešného fungovania regionálnych politík. Práca sa pritom dominantne sústreďuje na ekonomickú výkonnosť českých nemetropolitných regiónov. Riešenie problematiky rozvoja regiónov patrí už niekoľko desaťročí medzi etablované a tradičné parciálne témy výskumu humánnej, resp. regionálnej geografie, pričom aj metodologický aparát prešiel v tomto období postupným vývojom. Aktuálnosť zvolenej témy je podporená aj tým, že prechádzame obdobím dynamických socio-ekonomických zmien, od transformácie ekonomiky, cez integračné a globalizačné procesy, kedy aj rozvoj regiónov môže byť do značnej miery výsledkom procesov pôsobiacich na rôznych hierarchických úrovniach. Všetky tieto procesy majú i svoju priestorovú zložku, takže ich štúdium a poznávanie si vyžaduje aplikáciu tradičných i nových výskumných metód smerujúcich k poznávaniu priestorových (teda geografických) súvislostí.

Rámcové zhodnotenie práce

Práca sa skladá zo vstupnej textovej časti a ôsmich vložených už publikovaných článkov. Úvodný vstupný text je možné tematicky rozdeliť do dvoch parciálnych častí, resp. siedmych kapitol (okrem úvodu a záveru). Každá kapitola je vlastne stručným zhrnutím danej parciálnej témy, pričom v jej závere sú odkazy na habilitantove práce, kde sa tejto problematike venuje podrobnejšie. Tri z týchto kapitol sú viac teoretické, zamerané na teórie lokálneho a regionálneho rozvoja, resp. na definície, špecifiká a typológiu nemetropolitných regiónov. V ďalších štyroch kapitolách je už aplikácia na územie Českej republiky a jej regiónov, pričom posledná z týchto kapitol je zhrnutím empirických zistení.

Vstupná teoretická časť je písaná kultivovaným odborným jazykom a nesporne patrí medzi hlavné syntetické prínosy práce. Rozvoj nemetropolitných regiónov je vhodným spôsobom zakomponovaný do celkového vývoja poznania v ekonomickej geografii a regionálnom rozvoji, je tým pádom predstavený v širších súvislostiach a nie ako vytrhnutý z kontextu. Odzrkadľuje výborný prehľad autora vo všetkých parciálnych témach sledovanej problematiky vychádzajúci z jeho dlhodobej vedecko-výskumnej činnosti. Práca so zdrojmi a s vedeckou literatúrou je v tejto časti takisto na veľmi dobrej úrovni, je to logické, pretože habilitant má bohaté skúsenosti s písaním vedeckých textov a ich publikovaním v prestížnych vedeckých časopisoch, príp. monografiách.

Rámcové zhodnotenie priložených článkov (vrátane metód spracovania)

Všetky priložené články v habilitačnej práci majú vysokú vedeckú kvalitu. Je to pochopiteľné, pretože všetky prešli štandardným (vzhľadom k výberu časopisov možno povedať že aj kvalitným) recenzným konaním. U polovice článkov/časopisov sa dá povedať, že majú globálny presah, tri články sú v časopisoch českých a jeden v nórskom. Vo výbere sú aj články z 1Q, celkový podiel habilitanta je v podstate nespochybniteľný, pretože u siedmych z ôsmich článkov je prvým autorom. U niektorých článkov by sa mohlo zdať, že by mohli pôsobiť odťažite od témy (napr. zameraním na poľnohospodárstvo). Je to ale pochopiteľné, každý z nás má v rámci svojho profesionálneho zamerania širší záber svojej pôsobnosti a nevenuje sa výhradne jednej problematike. Z toho vyplýva, že takúto štruktúru publikácií je možné pre habilitačnú prácu plne akceptovať. Navyše prepojenie textov v priložených článkoch s témou práce je v úvodnom texte náležite vysvetlené.

Rozoberať samostatne všetky priložené články by zabralo veľa priestoru. Nepokladám to v posudku habilitačnej práce za nutnosť z už spomínaného dôvodu, že prešli recenzným konaním. Z hľadiska scientometrie a variability tém a časopisov je ponúkaný mix článkov premyslený a vybraný veľmi dobre a nemožno k nemu mať ani najmenšie výhrady.

Konkrétne pripomienky k práci

- Názov práce mohol byť formulovaný presnejšie, napr. „Faktory rozvoja nemetropolitných regiónov Českej republiky“. V danom znení (české regióny) by to mohlo evokovať, že sledované sú len regióny v rámci Čiech a nie už regióny moravské a sliezske.
- Do diskusie dávam otázku používania termínu metropolitný región aj na iné regióny ako sú Praha, Brno a Ostrava. Je zrejmé, že to má tradíciu a oporu v textoch písaných v českom jazyku, ale pri pohľade zvonku je označovanie napr. Karlových Varov alebo Zlína za metropolitný región veľmi problematické.
- Pri obhajobe by som chcel počuť argumenty, prečo autor nepovažuje Jihlavu za mestský región s metropolitnými funkciami, a to v kontexte toho, že Karlovy Vary zaň považuje. Predpokladal som, že sa to dozviem z tretieho priloženého článku (z časopisu Geografie), ale tam to úplne jednoznačne vysvetlené nie je, hlavne to tam nie je podložené konkrétnou kvantitatívnou analýzou. Spomínam len niektoré z použitých argumentov z úvodného textu alebo daného článku: populačná veľkosť (Jihlava má viac obyvateľov ako Karlovy Vary), externality v podobe šírenia pracovnej sily (spádové zázemie Jihlavy vyjadrené počtom dochádzajúcich je takmer dvojnásobné), rozhodovacia funkcia verejného sektoru (úplne rovnaká, obe mestá sú sídlom regionálnych samospráv, Kraj Vysočina má pritom viac ako dvojnásobnú rozlohu), intenzita spolupráce a spoločnej regionálnej kultúry/identity (dovoľujem si tvrdiť, že aj tu má Jihlava navrch, čo je podporené v poslednej dobe dobrou prácou so značkou Vysočina). Všetky tieto mnou z práce alebo článku vybrané argumenty podporujú skôr metropolitnú/regionálnu pozíciu Jihlavy v porovnaní s pozíciou Karlových Varov. Dokonca aj článok Kraft a kol. (2014), ktorý je citovaný ako zdroj mapy vymedzenia metropolitných a nemetropolitných regiónov (na strane 294 tretieho článku) tam tú Jihlavu so svojím zázemím má.

Dosiahnuté výsledky, vedecký prínos práce

Nesporný prínos habilitačnej práce je v oboch jej častiach – v úvodnom teoretickom zarámovaní doplnenom o zhrnutie aplikácií na územie Českej republiky, aj v dosiahnutých výsledkoch všetkých priložených publikácií. K úvodnému textu som sa vyjadril už v predchádzajúcich

častiach posudku a považujem ho za primeraný a dobre spracovaný vstup do habilitačnej práce. Závery priložených článkov znamenajú určite prínos k poznávaniu zákonitostí regionálneho ekonomického rozvoja nemetropolitných regiónov v kontexte s celkovým regionálnym usporiadaním Českej republiky i jeho zapojenia do globálnych sietí, a to prínos teoretický aj aplikačný. V článkoch sa podľa konkrétneho zamerania kombinujú kvalitatívne aj kvantitatívne metódy výskumu.

Celkovo po zohľadnení hodnotenia všetkých častí habilitačnej práce možno konštatovať, že dosiahnuté poznatky a výsledky sú originálne a znamenajú značný a nezmazateľný posun v českej ekonomickej/humánnej/regionálnej geografii aj vo všeobecnom poznávaní usporiadania priestorových systémov v kontexte doterajších poznatkov.

Záverečné hodnotenie

Habilitačná práca Jana Ženku je spracovaná veľmi kvalitne, je písaná primeraným a kultivovaným odborným jazykom, teoretická časť prináša adekvátne zhrnutie literatúry vrátane niektorých prác a prístupov, ktoré boli doteraz v českej ekonomickej geografii menej známe. V priložených už publikovaných článkoch je kvalitný teoretický background parciálnych tém prepojený s aplikáciou korektných metód priestorovej analýzy. Téma a štruktúra práce sú dobre premyslené a vhodne podané, dosiahnuté výsledky originálne. Preto po úspešnej obhajobe práce navrhujem komisii, aby bol Janovi Ženkovi udelený akademický titul „docent“ („doc.“).

Olomouc, 16. 11. 2018

doc. RNDr. Marián Halás, Ph.D.